

Чалюк А. В.,

аспірант кафедри обліку в кредитних і бюджетних
установах та економічного аналізу,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ВИДИ АНАЛІЗУ РУХУ ГРОШОВИХ КОШТІВ У РЕЗУЛЬТАТІ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Для прийняття оптимальних управлінських рішень, пов'язаних з рухом грошових коштів, для досягнення найкращого ефекту господарської діяльності керівництву суб'єкта господарювання необхідна постійна обізнаність про стан грошових коштів. Отже, потрібно проводити систематичний детальний аналіз грошових потоків. Метою такого аналізу є отримання необхідного обсягу інформації, що дає об'єктивну, точну і своєчасну характеристику напрямків надходження і витрачання грошових коштів, обсягів, складу, структури, об'єктивних і суб'єктивних, зовнішніх і внутрішніх факторів, що здійснюють різний вплив на зміну грошових потоків.

Розкриття інформації про чистий рух коштів від операційної діяльності суб'єкта господарювання як за міжнародними, так і за національними стандартами обліку і звітності передбачається шляхом оприлюднення форми «Звіт про рух грошових коштів». Вважаємо, що аналітична цінність даного звіту полягає в тому, що вивчення показників, які він вміщує, дає можливість не тільки встановити напрями витрачання і надходження грошей у звітному періоді в розрізі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, але й із значною мірою ймовірності спрогнозувати рух коштів у найближчому майбутньому.

Аналізу змісту і форми Звіту про рух грошових коштів присвячено численні праці вітчизняних науковців, зокрема Г. Г. Кірейцева, В. Г. Швеця, Є. В. Мниха, О. А. Боярової, при цьому постійно відбувається удосконалення нормативного забезпечення відображення потоку грошей та їх еквівалентів. Зокрема, до 2013 року в Україні по черзі використовували форму Звіту про рух грошових коштів, в якій чистий рух коштів від операційної діяльності розраховували або за допомогою тільки непрямого методу, або тільки за допомогою прямого. З прийняттям Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1] відбулись чергові зміни у фо-

рмах і структурі фінансової звітності, згідно яких на сьогоднішній день суб'єкти господарювання мають право вибору щодо розкриття інформації про рух грошових коштів у результатів операційної діяльності одним з наведених методів. За яким методом буде складатися звіт, необхідно передбачити в Наказі про облікову політику.

Необхідно підкреслити, що загалом відображення інформації про рух коштів у результаті операційної діяльності на вибір прямим чи непрямим методом передбачено Міжнародними стандартами фінансової звітності. Прямий метод являє собою відтворення даних про джерела реального надходження та витрачання грошей у результаті здійснення відповідного виду діяльності в аналізованому періоді. Непрямий метод — метод, який виводить на результат чистого руху коштів від операційної діяльності опосередковано, через фінансовий результат (прибуток або збиток), перетворюючи дані Звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід) з відображених за принципом нарахування на відображені за «касовим» принципом.

Варто зауважити, що у МСБО 7 [2] зазначається, що суб'єкти господарювання заохочуються до застосування прямого методу при розрахунку руху коштів від операційної діяльності. Оскільки сутність прямого методу полягає в складанні потоку грошових коштів за даними бухгалтерського обліку, насамперед Головної книги, у ретроспективі доцільним є порівняння джерел надходжень коштів та напрямків їх витрачання у розрізі грошового забезпечення реалізованої продукції із встановленням взаємозв'язку між обсягом реалізації продукції та грошовою виручкою за звітний період. Тому вважаємо, що прямий метод є корисним для ретроспективного аналізу руху грошових коштів у результаті операційної діяльності.

Оскільки прямий метод потребує звернення до звіту про фінансові результати, якщо необхідно порівняти прибутковість діяльності підприємства та її забезпеченість реальними грошима, до прямого методу є зауваження. Вважаємо, що надходження і витрачання коштів, розраховані за прямим методом, не мають чіткої часової ув'язки з результативністю діяльності підприємства саме за досліджуваній період. Крім того, при застосуванні прямого методу у складі надходжень від реалізації продукції не виокремлено одне з ключових джерел притоку коштів — амортизацію, яка за своєю економічною суттю є доходом, виведеним з-під оподаткування. Також, як правило, прогноз майбутніх грошових потоків при застосуванні прямого методу здійснюється методом

екстраполяції. Стосовно цього зауважимо, що характер взаєморозрахунків з контрагентами у майбутньому може істотно змінитися, а платіжна поведінка варіюється під впливом багатьох факторів. Отже, все це зменшує інформаційну цінність звіту, складеного за прямим методом, для перспективного аналізу руху грошових коштів у результаті операційної діяльності.

Непрямий метод надає більше корисної інформації для перспективного аналізу. Він дозволяє не стільки проаналізувати структуру надходжень і витрачання грошей, скільки встановити внутрішні причини генерування та відтоку коштів внаслідок здійснення операційної діяльності: показати величину закладеного у собівартість продукції прибутку, продемонструвати роль амортизації у формуванні позитивного грошового потоку, пояснити, чому підприємство, що працює прибутково, має труднощі з готівковими коштами, виплатою дивідендів.

Література

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336—13>.

2. МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://minfin.gov.ua/control/publish/article/main2>.